

Liite 9. Joukhaisselän ja Tuore Kulvakkoselän tuulipuiston YVA, yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON KOHTA	KÄSITTELY YVA-SELOSTUKSESSA
Hankekuvaus Kuvaus tuulivoimaloihin tulevista valoista puuttuu. Hankkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä lentoestelupaa käsittelevään viranomaiseen saadakseen tietoa käytettävistä tuulivoimaloiden merkintätavoista ja arvioida kyseisessä tapauksessa mahdollisten merkintätapojen vaikutukset. Sähkönsiirtoon liittyvän hankekuvausten täydentäminen on tarpeen hankkeesta aiheutuvien vaikutusten selvittämiseksi. Tuulivoiman mahdollisesti tarvitsema säätövoima ja sen tuottaminen tulee esittää.	Hankkeen tekninen kuvaus on YVA-selostuksen liitteenä 2, jossa on kuvaus lentoestevaloista. Merkintätapojen arviointi on käsitelty YVA-selostuksen luvuissa 7.3.2 ja 7.3.3. Hankkeen teknisessä kuvauksessa (liite) on täydennetty sähkönsiirron kuvausta. Säätövoiman tarvetta on arvioitu luvussa 21.2.
Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset Pohjois-Lapin maakuntakaavan muuttaminen voi olla tarpeen. Mikäli hankealueelta löytyy luonnonsuojelulain 39 §:n rauhoitettuja eläinlajeja tai rauhoitettuja linnun pesäpuita tai 42 §:n rauhoitettuja kasvilajeja taikka EU:n luontodirektiivin liitteen IV eläimiä tai kasveja, hankkeesta vastaavan tulee suunnitella hanketta siten, että vältetään vahingoittamista ja häiritsemästä eläimiä ja kasveja. Erityisesti suojeltavasta lajista (LsL 47 §) tulee välttää viipymättä tieto ELY-keskukselle esiintymän arvon harkitsemiseksi. Myös EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen sekä liitteen IV (b) kasvilajien vahingoittaminen ja hävittäminen on kielletty. Mikäli luonnonsuojelulain (553/2004) mukainen Natura-arviointi tarvitaan, se on tehtävä ennen suunnitelman tai luvan hyväksymiskäsittelyä. Arvioinnista on pyydettävä lausunto ELY-keskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.	Maakuntakaavan muutokselle ei ole tarvetta, luku 6.3.2. Hankealueelta ei v. 2012 kartoituksissa löytynyt em. kohteita. Natura-tarveharkinta on käsitelty luvussa 18 ja liitteessä 3. Varsinaista Natura-arviointia ei katsota tarpeelliseksi.
Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin Kaavoitus Sodankylän kunnan kanssa tulee selvittää tarve muuttaa Kelujärvi-Rajala osayleiskaavaa. Yleiskaavan laatimisen yhteydessä tulee olla yhteydessä mahdollisesta maakuntakaavan muuttamistarpeesta Lapin liittoon, koska Pohjois-Lapin maakuntakaavassa ei ole tuulivoima-aluevarausta puheena olevalla hankealueella. Poronhoitolain mukainen neuvottelu Valtion viranomaisten ja paliskuntien välisen neuvottelun yhteensovittaminen YVA-menettelyyn edistäisi molempien lakien tavoitteen toteutumista.	Tarve muuttaa osayleiskaavaa ei ole enää ajankohtainen, koska voimajohtovaihtoehto SVE2 jäi YVA-ohjelmavaiheen jälkeen pois hankkeesta. Käsitellään YVA-selostuksen kohdassa 6.3.2. Varsinaiset poronhoitolain mukaiset neuvottelut on päätetty järjestää vasta YVA-menettelyn jälkeen. Muista neuvotteluista on kerrottu luvussa 9.1.
Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin Isoniemi-Vajukoski 220 kV:n voimajohto sekä Puolustusvoimien Kylävaaran ampuma-alue tulee ottaa huomioon arvioidessa hankkeen yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa.	Isoniemi-Vajukoski-voimajohtoa ei huomioida, koska suuret voimajohdot on jätetty YVA-ohjelmavaiheen jälkeen pois. Täten hankkeella ei ole yhteisvaikutuksia Isoniemi-Vajukoski 220 kV:n voimajohdon kanssa. Ampuma-alueen laajennushanke on otettu huomioon (mm. luvut 12 ja 22).

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON KOHTA	KÄSITTELY YVA-SELOSTUKSESSA
Vaihtoehdot Tuulipuisto Arviointiselostuksessa tulee avata tehtyä esiselvitystä, jonka perusteella alue on valittu tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi. Mikäli hanke laajenee, on se mahdollista vähäisessä määrin, mutta asiasta tulee neuvotella erikseen yhteysviranomaisen kanssa, koska on myös mahdollista, että YVA-ohjelmaa pitää täydentää ja kuuluttaa YVA-ohjelman täydennys. Liikenteen vaikutusten yhteydessä tulee tarkastella myös mahdollisia vaihtoehtoisia tulosuuntia tuulipuistoalueelle. Tuulipuistoalueen tiestön ja kaapeloinnin sijoittaminen vaihtoehtoisista paikoista lieenee mahdollista. Vaihtoehtotarkastelun tarve tulee selvittää. Sähkönsiirto tuulipuistoalueelta Vaihtoehtona tulee selvittää tuulipuistoalueelta Kelukoskelle olevan voimajohdon vahvistamismahdollisuus siten, ettei olemassa olevan 110 kV:n voimajohdon rinnalle olisi tarpeen rakentaa uutta 110 kV:n voimajohtoa. Mikäli tämä ei ole teknisesti mahdollista, tulee asia perustella YVA-selostuksessa. Sähkönsiirron SVE2 edellyttää erityisen tarkkaa ympäristövaikutusten arviointia. Esimerkiksi karttamateriaalin tulee olla selkeästi arviointiohjelmassa esitettyä tarkempi. Mikäli tarkemmassa maastoselvityksessä ja vaikutusten arvioinnissa ilmenee sellaisia seikkoja, että pääreittivaihtoehtoihin olisi jotain muutettavaa, tulee selvittää myös mahdollisia pienimuotoisia vaihtoehtoja esitettyihin reitteihin.	On laadittu selvitys mahdollisista tuulivoima-alueista Sodankylässä ja toimitettu viranomaiskäyttöön (sisältää liiketoiminnan kannalta luottamuksellista tietoa), luku 4.1.1. Hankkeen laajennusta ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi Kuljetusreittien valinta on kuvattu luvussa 4.3.3. Asia ei ole ajankohtainen YVA-selostuksessa, sillä uuden 110 kV:n voimajohdon rakentaminen vanhan rinnalle on jäänyt YVA-ohjelmavaiheen jälkeen pois hankevaihtoehtoista. Voimajohtovaihtoehto SVE2 on jäänyt pois. YVA-ohjelmassa esitetyt reittivaihtoehdot ovat jääneet pois tarkastelusta. YVA-selostuksessa on esitetty kolme vaihtoehtoista ratkaisua liittymiselle tuulipuistoalueelta sähköverkkoon (luku 4.3.2)
Vaihtoehtojen vertailu Yhteysviranomainen korostaa erittelevän vertailun käyttämistä siitä saatujen hyvien kokemusten vuoksi.	Arvioinnissa on käytetty erittelevää vertailua, luku 23.
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on tunnistettu puutteellisesti. Hankealuetta koskee myös Lapin tunturialueita koskeva tavoite. Koska hankealue ei ole voimassa olevan maakuntakaavan mukainen, on hyvä tarkastella aluetta suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin myös maakuntakaavoituksen näkökulmasta. Vaikutusten arviointi tulee tehdä siten, että voidaan arvioida myös vaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (vat). Hankkeesta vastaavien on esitettävä YVA-selostuksessa oma käsityksensä siitä, millä tavalla hankkeen toteuttaminen edistää vatteja.	Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita käsitellään luvussa 6.2.1. Hankkeen suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavaan käsitellään luvuissa 6.3.1 ja 6.3.2. Suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin käsitellään luvussa 6.3.1.
Ympäristön nykytila ja sitä koskevat selvitykset sekä ympäristövaikutukset ja niiden arviointi Vaikutusten arvioijien ja maastoinventoijien asiantuntijuus tulee osoittaa.	Vaikutusten arvioinnin yhteydessä on mainittu osioiden tekijät ja heidän koulutuksensa.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON KOHTA	KÄSITTELY YVA-SELOSTUKSESSA
Asutus ja ihmisiin kohdistuvat vaikutukset Asutuksen määrän lisäksi olisi kuvaavaa tietää, kuinka monta ruokakuntaa lähikylillä on. Mihin perustuu arvio, että sadalla kyselyllä saadaan riittävä otanta mielipiteistä, jos kysely jakaantuu myös laajemmin Sodankylän alueelle ja Kittilään. Lähimpänä asutuksena tulee ottaa huomioon myös Kuusikonkumpu. Ympäristön nykytilassa ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös alueen loma-asukkaat sekä mahdollinen haja-asutus. Vaikka tuulipuistoalueella tai voimajohtojen sijoitusalueella ei sijaitse asutusta, on kiistatonta, että hankkeesta aiheutuu välittömiä vaikutuksia myös ihmiseen. (esimerkiksi maiseman muuttuminen). Voimajohtovaihtoehtojen osalta ei ole esitetty SVE3:n suhdetta asutukseen. Muutoinkin nykytilatietoa kyseisen voimajohdon osalta on puutteellisesti. Esitetyllä tiedolla ei ole mahdollista ohjata vaikutusten arviointia. Maisema Maisemavaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida myös tuulivoimaloiden sijoittaminen suhteessa toisiinsa. Pääkatselusunnista tarkasteltuna sijoittamisen muodolla voi olla visuaalinen vaikutus, joka tulee selvittää. Voimajohtojen maisemavaikutukset on arvioitava riittävästi ja asiantuntemuksella. Melu Mallinnuksessa tulee käyttää hankekuvauksessa esitettyä tuulivoimalakokoa. Melun laskentamallin tulee huomioida myös säätiedot. Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista (VNp 993/1992), jota sovelletaan meluhaitan minimoimiseen melulle häiriintyvässä kohteessa, ei suoraan sovellu tuulivoimamelun häiritsevyyden arviointiin. Suunnittelussa suositetaan käytettäväksi ennen uusien ohjearvojen antamista A-taajuuspainotettua keskiäänitasoa LAeq, jonka määrittämä äänenpainetaso ei saisi ylittää päiväajan (klo 7-22) 45 dB ja yöajan (klo 22-7) suunnitteluohjearvoa 40 dB melulle häiriintyvässä kohteessa. Näitä kohteita ovat alueet, jotka on määritetty nykyisessä valtioneuvoston päätöksessä melutason ohjearvoista. Mikäli tuulivoimalan äänen spektri sisältää melulle häiriintyvässä kohteessa tonaalisia tai kapeakaistaisia taajuuskomponentteja tai ääni on impulssimaista tai selvästi amplitudimoduloitua eli äänenvoimakkuus vaihtelee ajallisesti, lisätään laskenta- tai mittaustulokseen 5 dB ennen suunnitteluohjearvoon vertaamista. Tämä tulee huomioida myös esitettävissä meluvyöhykkeiden karttatarkasteluissa.	Tietoa asutuksesta on täsmennetty (luku 10.2.1) Kyselyn määrää on laajennettu ja kysely on lähetetty asukkaille ja loma-asukkaille (ks luku 10.1). Sähkönsiirtovaihtoehtojen maisemavaikutuksia on käsitelty luvussa 7.3.4. Voimajohtovaihtoehto SVE3 on jäänyt pois tarkasteltavista vaihtoehdoista. Maisemavaikutuksia on arvioitu luvussa 8 sekä erillisessä maisemaselvityksessä (liite 6). Sähkönsiirtovaihtoehtojen maisemavaikutuksia on käsitelty luvussa 7.3.4. Tuulen suunnan tilastollista käsittelyä ja vastaavuutta mallin tulosten kanssa on käsitelty kappaleessa 8.2. Meluvaikutusten arviointi ja vertailu ohjearvoihin ja suositusarvoihin on käsitelty luvussa 8.3.
Porotalous, matkailu ja maa- ja metsätalous Sekä porotalouden että metsä-/maataloudenkin samoin kuin matkailun osalta tulee tehdä yksityiskohtaiset asiantuntijaselvitykset. Paliskuntien ja Paliskuntain yhdistyksen lausunnot on otettava huomioon.	Paliskuntien lausunnoissa esiintulleita asioita huomioitu nykytilan kuvauksessa kappaleessa 9.2 ja vaikutusten arvioinnissa kappaleessa 9.3. Vaikutuksia matkailulle on selvitetty asukaskyselyn yhteydessä (luku 10.3.2). Maisemavaikutuksia Luostolle käsitellään luvussa 7.3.
Luonto Luontoympäristön nykytilan kuvaus ei perustu maastoinventointeihin, ja sitä tulee täydentää. Lisäksi hankealue ei sisällä voimajohtoreittivaihtoehtoja, ja olemassa olevia suojelualueita kuvattaessa vain osassa on huomioitu voimajohtoreittivaihtoehdot.	Maastoinventoinnit on tehty v. 2011 (mm. luvut 15.1 ja 16.1). Suuret voimajohtoreittivaihtoehdot ovat jääneet pois YVA-selostuksesta.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON KOHTA	KÄSITTELY YVA-SELOSTUKSESSA
Hankealueen merkitystä muuttolinnustolle ei ole esitetty. Merkitystä voi arvioida mm. levähdys- ja ruokailualueiden sijaintien sekä sulkasatoalueiden avulla, koska ne ovat lintujen kerääntymisalueita. Kevätmuuton lisäksi myös syysmuuttoa tulee tarkkailla. Vaikka hanketyyppi ei aiheuta yleensä kovin merkittäviä vaikutuksia purojen ja ojien varsille liikkuville saukoille, voi sille aiheutua häiriötä. Etenkin purojen yli rakentamisen (tiet, kaapelit) tapaan tulee kiinnittää huomiota haittoja lieventävänä keinona. Viitasammakkoselvitys tehdään asiantuntija-arviona. Linnuston linjalaskentojen yhteydessä kesäkuussa mahdollinen kuuntelulaskenta selvittäisi lajin mahdollista esiintymistä.	Maastotöihin sisältyi lintujen kevät- ja syysmuutonaikaista tarkkailua, joiden tulosten perusteella on muodostettu arvio hankealueen merkityksestä muuttolinnustolle. Tämä on esitetty kohdassa 17. Vaikutuksia saukkoon on käsitelty kohdassa 17.3 ja lieventäviä toimenpiteitä kohdassa 17.4. Viitasammakolle aiheutuvia vaikutuksia on arvioitu luvussa 17.3.
Pinta- ja pohjavedet, vesiluonto Mahdollinen raivaus- ja rakennustöiden aiheuttama eroosio jyrkillä ja herkillä alueilla on hyvä huomioida. Lisäksi on huomioitava mielipiteissä esiintuodut hetheet. Vedenottamoiden sijainnit tulee esittää kartoilla. Voimajohtojen toteuttamistapa ja mahdolliset vaikutukset tulee ottaa huomioon ympäristövaikutusten arvioinnissa.	Pinta- ja pohjavesivaikutuksia käsitellään kappaleessa 19.3. Hankealueen ja lähialueen lähteet on käsitelty vesilain mukaisina kohteina kappaleessa 16.2. Vedenottoa on käsitelty luvussa 19.2.2. Voimajohtojen vaikutuksia pohjavesiin on käsitelty kappaleessa 19.3.2.
Liikenne Tuulipuiston rakentamisen aikaisten erikoiskuljetusten vaikutukset tulee arvioida. Mikäli alueelle sijoitetaan mahdollisesti hyvinkin erikorkuisia tuulivoimaloita, tulee se ottaa arvioinnissa huomioon.	Vaikutuksia on arvioitu luvussa 11.3. Luvussa 11.4. käsitellään vaikutuksia lentoliikenteeseen. YVA-ohjelmavaiheen lentorajoituspinnot hankealueella ovat poistuneet. Arvioinnissa on tarkasteltu voimaloiden maksimikorkeutta.
Puolustusvoimien toiminta Tuulipuiston viereisen puolustusvoimien alueen osalta tulee pitää neuvottelu puolustusvoimien edustajien kanssa ja päästä yhteisymmärrykseen alueiden käytön yhteensovittamisessa.	Puolustusvoimien kanssa käydyistä neuvotteluista ja niiden tuloksista on kerrottu luvussa 12.
Vaikutusalueen rajaus Arviointi vaikutuksista ihmisiin ja virkistyskäyttöön ei voi perustua pelkästään kyselyn vastauksiin. Ihmisiin kohdistuviin vaikutuksiin kuuluu lisäksi terveysvaikutukset. Kyselyyn perustuen voidaan arvioida lähinnä vastaajien kokemuksta hankkeesta aiheutuvista vaikutuksista.	Vaikutuksia ihmisiin on käsitelty kohdassa 10.3 asukaskyselyn, mutta myös tehtyjen muiden tarkastelujen, kuten mallinnusten ja seurantaryhmässä ja esittelytilaisuuksissa käytyjen keskustelujen perusteella. Terveysvaikutuksia on arvioitu luvussa 11.3.2.
Vaikutusten merkittävyys Hankkeen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti maisemaan, ihmisiin, porotalouteen ja linnustoon. Voimajohtojen osalta on otettava huomioon myös se, että muut luontovaikutukset voivat olla keskeisellä sijalla arvioitaessa vaikutuksia.	Pitkät voimajohdot ovat jääneet pois YVA-ohjelmavaiheen jälkeen. Liityntäjohtoon vaikutuksia mm. luontokohteisiin on arvioitu vaikutustyypeittäin ko. luvuissa 15.3 ja 16.3.
Osallistumisen järjestäminen Seurantaryhmää on hyvä laajentaa halukkailla tahoilla. Lausunnossa todettuja puutteita tulee käsitellä mm. seurantaryhmässä. Yhteysviranomaisena tulee pitää informoituna kaikista keskeisistä osallistumuodoista.	Seurantaryhmään on kutsuttu arviointiohjelmassa mainittujen tahojen lisäksi Palselän yksityistien osakaskunnan ja Metsänhoitoyhdistys Sodankylän edustajat.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON KOHTA	KÄSITTELY YVA-SELOSTUKSESSA
Paliskuntain yhdistys on esittänyt vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuvan neuvotteluryhmän perustamista hankkeesta aiheutuvien vaikutusten seuraamiseksi. Neuvotteluryhmän perustamista tulee selvittää ja YVA-selostuksen seuranta koskevassa osuudessa tulee vastata tähän tarpeeseen. Vaikutusten arvioinnin painopisteen ja vaikutusalueen rajauksen tulee perustua hankealueen nykytilatietoihin ja yleiseen tietoisuuteen hanketyypin vaikutuksista. Karttojen tulisi olla laadukkaampia. YVA-selostuksessa tulee käyttää havainnollistamisessa sekä karttoja että kuvia. Tekstissä esiintyvät paikannimet tulee löytyä kartoilta. Paikannimien ja ilmansuuntien oikeellisuuteen tulee kiinnittää huomiota. Mikäli aineisto tulee sisältämään vain viranomaiskäyttöön tarkoitettuja tietoja, tulee niistä laatia erillinen raportti.	Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten seuranta on käsitelty luvussa 9.5. ja 26.2. Vaikutusalueen rajausta ja perusteet on esitetty luvussa 5.2. Viranomaiskäyttöön on laadittu salassa pidettävää uhanalaistietoa sisältävä raportti sekä liikesalaisuuksia sisältävä raportti alueen valintaperusteista.